

Novela zákona o sociálnom poistení prijatá v rámci opatrení proti šíreniu ochorenia COVID-19

V rámci riešenia situácie vzniknutej v dôsledku šírenia choroby COVID-19 bolo prijatých niekoľko noviel kľúčových právnych predpisov, a to najmä v oblasti pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia. Dňa 25.03. 2020 bola prijatá novela zákona o sociálnom poistení. Nižšie Vám prinášame stručný prehľad novelizovaných ustanovení tohto zákona týkajúcich sa najmä úpravy ošetrovného a nemocenského, a to tak vo vzťahu k zamestnancom, ako aj živnostníkom.

Ošetrovné

Na základe prijatých preventívnych vládnych opatrení došlo k uzatvoreniu všetkých základných, stredných škôl a predškolských zariadení na území Slovenskej republiky. Z tohto dôvodu vznikla aj potreba starostlivosti rodičov o svoje maloleté deti, a to spravidla v celodennom rozsahu. Na základe pôvodnej právnej úpravy mohol rodičovi v takom prípade vzniknúť nárok na tzv. „ošetrovné“, a to v prípade, ak išlo o dieťa do 10 rokov veku. Rovnaký nárok vznikal rodičovi, ak dieťaťu bola nariadená karanténa, pričom rodič mal naň nárok počas 10 dní trvania karantény.

V zmysle novelizovanej právnej úpravy došlo k predĺženiu obdobia, počas ktorého je ošetrovné rodičovi poskytované, a to až na celú dobu trvania karantény alebo uzatvorenia školy a predškolského zariadenia. Okrem toho na ošetrovné bude mať nárok rodič dieťaťa, ktoré nedovršilo 11 rokov alebo 18 rokov v prípade, ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom. Pri starších deťoch ako 11 rokov a do dovŕšenia ich šestnásteho roku veku poisťovňa ošetrovné vyplatí vtedy, ak lekár potvrdí, že dieťa si vyžaduje celodennú starostlivosť.

Sociálna poisťovňa vypláca ošetrovné vo výške 55% denného vymeriavacieho základu, a to na základe čestného vyhlásenia rodiča, ktoré je dotknutý rodič povinný predkladať Sociálnej poisťovni ku koncu každého kalendárneho mesiaca. Čestné oznámenie by malo obsahovať skutočnosti potrebné na priznanie, resp. trvanie nároku na výplatu ošetrovného za príslušný mesiac. Sociálna poisťovňa potrebuje poznať presné dni, kedy sa ktorý rodič o dieťa staral.

Okrem toho dávame do pozornosti najmä živnostníkom, že rodič, ktorý poberá ošetrovné (zamestnanec, povinne nemocensky poistená SZČO, dobrovoľne nemocensky poistená SZČO, dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti) nie je povinný platiť poisťné na nemocenské poistenie, poisťné na dôchodkové poistenie a poisťné na poistenie v nezamestnanosti od prvého dňa celodennej starostlivosti o dieťa do skončenia potreby tejto starostlivosti, čiže za obdobie, počas ktorého poberá ošetrovné. Zjednodušene to znamená, že takýto rodič okrem sumy ošetrovného, ušetrí aj náklady na odvody do poisťovne bez toho, by počas tohto obdobia došlo k prerušeniu poistenia rodiča, ako tomu bolo pred prijatím novely.

Novela zákona okrem toho umožňuje, aby sa rodičia v rámci starostlivosti o dieťa vystriedali. To znamená, že určité obdobie trvania uzatvorenia školských zariadení alebo karantény sa o dieťa môže starať a poberať ošetrovné jeden rodič, a následne druhý.

Dávame Vám do pozornosti, že novelizovaná úprava môže viesť spočiatku k istým nedorozumeniam na strane zamestnávateľa, pretože pokiaľ sa zamestnávateľ nedozvie o čerpaní ošetrovného, je povinný platiť zamestnancovi aj náhradu mzdy z dôvodu prekážky v práci na strane zamestnávateľa vo výške 100% priemernej mzdy zamestnanca alebo nižšej v zmysle dohody. V prípade, že by došlo k takémuto súbehu vyplácania ošetrovného a náhrady mzdy, zamestnávateľ nie je jednostranne oprávnený uplatniť zrážkou sumu náhrady mzdy vyplatenú neoprávnene (pokiaľ nebola uzatvorená písomná dohoda o zrážkach zo mzdy, resp. v danom prípade náhrady mzdy). Zamestnávateľ by mal v takom prípade len možnosť vymáhať od zamestnanca neoprávnene vyplatenú náhradu mzdy, čo by mohlo byť zdĺhavé a neefektívne. Je preto v záujme zamestnávateľa, aby komunikoval so zamestnancom a proaktívne zisťoval (napríklad telefonicky), či zamestnanec poberá v danom období ošetrovné alebo nie.

Dočasná práceneschopnosť a nemocenské

Zamestnancovi, ktorý bol v čase trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu uznaný za dočasne práceneschopného z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie vzniká nárok na nemocenské.

V zmysle pôvodnej právnej úpravy platilo, že prvých desať dní platí nemocenské zamestnávateľ, pričom prvé tri dni bolo nemocenské vo výške 25 % z denného vymeriavacieho základu zamestnanca a ďalšie dni 55% z denného vymeriavacieho základu zamestnanca.

V zmysle novely zákona o sociálnom poistení vzniká zamestnancom, ktorí musia byť v karanténe, od prvého dňa karantény nárok na nemocenské vo výške 55% denného vymeriavacieho základu, ktoré hradí Sociálna poisťovňa. To znamená, že zamestnávateľa sú odbremenení od nákladov, ktoré im vznikali v súvislosti so zamestnancami, ktorí sú povinní absolvovať karanténu, a zároveň sa zamestnancom zvýši príjem za prvé tri dni trvania karantény.

V tejto súvislosti považujeme za potrebné informovať, že vláda zamýšľa prijať v skrátanom legislatívnom konaní balík opatrení na pomoc podnikateľom a živnostníkom. Podľa medializovaných opatrení by malo ísť o poskytnutie 80% mzdy zamestnanca tým spoločnostiam, ktorých prevádzky boli nariadením hlavného hygienika povinne zatvorené. Okrem toho vláda ohlásila aj poskytnutie príspevkov živnostníkom a spoločnostiam, ktorých tržby v marci 2020 v dôsledku opatrení proti šíreniu koronavírusu klesli. Konkrétne informácie k týmto opatreniam však zatiaľ neboli oficiálne uverejnené na stránke vlády.